

5 redenen tegen de aanwezigheid van het leger op straat

Na de aanslagen van 7 januari 2015 op Charlie Hebdo, adviseerde het OCAD (het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse) om het dreigingsniveau te verhogen tot niveau 3 voor joodse instellingen en politiecommissariaten, terwijl het dreigingsniveau in het algemeen op niveau 2 blijft. De regering had nochtans niveau 3 van toepassing verklaard voor het gehele grondgebied zonder onderscheid.

Op 17 januari werd in die zin een akkoord protocol afgesloten tussen de Minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid (Jan Jambon) en de Minister van Defensie (Steven Vandeput) om de aanwezigheid van het leger juridisch te regelen vanaf het "algemeen verhoogde dreigingsniveau" (vanaf niveau 3).

Dit akkoord werd gesloten voor een "onbepaalde duur" en voorziet een jaarlijkse evaluatie.

De dag van de ondertekening, verscheen het leger in het straatbeeld. De Ministerraad heeft het akkoord goedgekeurd.

PROGRESS LAWYERS NETWORK verzet zich om meerdere redenen tegen de aanwezigheid van het leger in onze straten. Hierna volgt een samenvatting van onze argumenten.

1. Een maatregel die een permanent gevoel van angst creëert

Hoewel het OCAD adviseerde het dreigingsniveau 3 te beperken tot de joodse instellingen en politiecommissariaten, heeft de regering het over heel het grondgebied van toepassing verklaard.

Dit heeft voor gevolg dat het geheel van de bevolking plotseling geconfronteerd wordt met een toename van veiligheidsinterventies door de politie, maar ook door het leger.

Het protocol van 17 januari 2015 tussen de Ministeries van Binnenlandse zaken en van Defensie is algemeen van aard en niet enkel bedoeld om concrete dreigingen te bestrijden, aangezien het overal van toepassing is. De aanwezigheid van soldaten voor het justitiepaleis, de parlementen en andere officiële gebouwen is steeds meer zichtbaar voor het grote publiek.

De aanwezigheid van soldaten in het straatbeeld heeft een enorme impact op de sociale sfeer. Het subjectief gevoel van onveiligheid neemt toe. Het gaat om een extreme maatregel, omdat de gehele bevolking verondersteld wordt te wennen aan de aanwezigheid van de militairen.

De soldaten in de straten maken mensen die geen angst zouden moeten hebben juist angstig. Ze boezemen de bevolking, families en kinderen, angst in.

Op die manier ontstaat er een militarisering van de samenleving, die afbreuk doet aan de definitie zelf van een samenleving, te weten het "samen leven".

2. Een illegale maatregel

Deze verontrustende maatregel is bovendien illegaal vanuit dubbel oogpunt:

Vooreerst komt het toe aan het OCAD en niet aan de regering om het dreigingsniveau te bepalen. De wetgeving over het OCAD laat daar geen twijfel over bestaan. Dat is bovendien bevestigd door de Minister van Binnenlandse Zaken: " De wet is zeer helder. Het OCAD beslist en de regering neemt daar akte van".

Niettemin werd het algemene dreigingsniveau door OCAD bepaald op 2 na 17 januari en de regering heeft toch alleen beslist dit niveau op 3 te zetten, in strijd met de regelgeving. Onder die voorwaarden kon het leger zeker niet worden ingezet.

Ten tweede is het protocol in strijd met de wet waarop het gebaseerd is, want zelfs in geval van dreigingsniveau 3 is de aanwezigheid van het leger niet toegelaten.

Het akkoord vermeldt als wettelijke basis artikel 43 van de wet tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst. Dit artikel bepaalt dat de burgemeester zijn krijgsmacht enkel kan opvorderen als de middelen van de politiediensten (lokale en federale) niet voldoende zijn om de openbare orde te handhaven. Het is maar van toepassing in geval van " *ernstige en nakende bedreigingen tegen de openbare orde*".

Toen in januari 2015 het leger in het straatbeeld van enkele grote steden verscheen, waren de voorwaarden uit artikel 43 niet vervuld.

Vooreerst is er geen bewijs dat de politie, lokaal of federaal, niet over voldoende middelen beschikt om de openbare orde te handhaven of te herstellen.

Ten tweede, was er geen sprake van "*ernstige en nakende bedreigingen tegen de openbare orde*". Volgens de bewoordingen van de OCAD-wetgeving, betekent het dreigingsniveau 3 dat er sprake is van een dreiging die 'mogelijk en waarschijnlijk' is. Dit dreigingsniveau beantwoordt niet aan de voorwaarde van "*ernstige en nakende bedreigingen*" uit artikel 43 van de wet tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst. Deze vereiste is integendeel wel aanwezig wanneer het dreigingsniveau 4 bedraagt, omdat dit van toepassing is als de dreiging "*ernstig en nakend*" is, hetgeen overeenstemt met de bewoordingen uit artikel 43.

Het leger in de straten is dus pas wettelijk vanaf het hoogste dreigingsniveau, hetgeen op dit moment gelukkig nog niet het geval is.

Dit alles lijkt op een louter juridische discussie, maar niet is minder waar. De Belgische wetgever heeft niet zomaar nuances voorzien ; het Parlement heeft in feite willen voorzien dat het leger slechts in laatste instantie wordt ingezet.

Het gaat om een gewichtige democratische vraag: het is enkel mogelijk om beroep te doen op het leger als het land geconfronteerd wordt met een dreiging die ernstig en imminent is.

Door op deze manier te handelen, schendt de regering niet enkel de rechtsstaat, maar zet ze tevens essentiële democratische verworvenheden op de helling.

3. Een ondoeltreffende maatregel

Deze verontrustende en illegale maatregel heeft bovendien nooit haar doeltreffendheid bewezen.

De aanwezigheid van het leger op de straten is verre van een absolute noodzaak om terroristische aanslagen te vermijden, eens te meer omdat de opgestelde soldaten per definitie niet meer zouden kunnen doen dan reageren op een aanslag. In die optiek heeft Denemarken er niet voor gekozen het leger in te zetten na de aanslagen van 15 februari.

Deze maatregel kan ook het gevaarlijke effect hebben dat hierdoor belangrijke gebouwen juist meer in het vizier komen. Plaatsen die bescherming behoeven, zijn zo juist meer gekend. De aanwezigheid van soldaten in de buurt van gevoelige plaatsen maakt ze juist meer zichtbaar. Op die manier herleidt men de opgestelde soldaten onnodig tot “doelwitten voor de doelwitten”.

Ook professionelen binnen de sector zelf uitten reeds hun twijfels met betrekking tot de efficiëntie van de inzet van militairen in deze nieuwe functies van de politie.

Vincent Gilles, voorzitter van de politievakbond VSOA, heeft het onder meer over “demagogische maatregelen”, waarbij hij benadrukt dat politie en militairen “niet hetzelfde beroep” uitoefenen en dat het verstandiger zou zijn om de politie meer in de noodzakelijke middelen te voorzien, opdat zij al hun taken van binnenlandse veiligheid zouden kunnen uitvoeren. De politie troepen zijn gevormd en gestructureerd om de binnenlandse veiligheid en de openbare orde van het land te garanderen.

In deze context getuigen uitspraken van vertegenwoordigers van partijen die aan de macht zijn als “het is beter de soldaten in de straat te zetten, dan ze met hun duimen te laten draaien in hun kazernes” van een demagogische attitude.

Er kunnen dus serieuze vraagtekens geplaatst worden bij de capaciteit van het leger om de openbare orde in onze straten te handhaven. Gelet op het feit dat ze amper beschikt over de competenties om te reageren wat betreft de binnenlandse veiligheid, vereist een interventie van het leger een permanente politiehulp.

Daarenboven zou geen enkel repressief beleid in deze kwestie een reëel succes hebben zonder de relaties met landen zoals Saoedi-Arabië en Qatar die het religieus extremisme financieren in vraag te stellen, noch zonder een herinvestering in de jeugd die juist een gemakkelijk slachtoffer is van de propaganda van dergelijk religieus extremisme.

De aanwezigheid van het leger in het straatbeeld van onze steden lijkt bijgevolg meer een symbolische en verontrustende maatregel voor de burgers, dan een daadwerkelijk efficiënt middel in de strijd tegen terroristische aanslagen.

4. Een dure maatregel

Deze symbolische maatregel is nochtans erg duur en niet helemaal symbolisch.

Immers, in tegenstelling met het bedrag dat vooruitgeschoven werd door de politici, nl. 50 EUR per dag per militair (dus minder dan een politieagent), heeft het inzetten van het leger in onze straten enkel voor de eerste twee weken van de operatie 635.000 EUR gekost. Dit bedrag werd betaald door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dus nog bovenop de eigen kosten van het Ministerie van Defensie.

Bij de budgetcontrole in maart zal de regering deze maatregel evalueren. De MR heeft reeds aangekondigd dat het bedrag voor haar volledig gerechtvaardigd is, en volgens mr. Jamar zelfs "absoluut noodzakelijk". Dit lijkt ertoe te leiden dat het leger en de politie de enige instanties zijn die aan de besparingen van de regering ontsnappen. Wat de vraag doet stellen naar wat voor maatschappij de regering Michel I ons brengt.

Er zijn nochtans veel andere dingen (en investeringen) te doen om een veilig leven te garanderen aan alle burgers.

5. Een maatregel die gebruikt kan worden tegen politieke en sociale actie

Tenslotte kan men ervoor vrezen dat een van de ideeën achter de inzet van militairen in de steden de wil is om het leger te gebruiken tegen sociale bewegingen.

De roep om het leger dateert inderdaad reeds van voor het recente risico op aanslagen.

Het gaat om een wens die verscheidene keren geuit werd door de burgemeester van Antwerpen, Bart De Wever. Zowel na de aanslag op het Joods museum in Brussel als bij de blokkeringen door de foorkramers wou de Antwerpse burgemeester een beroep doen op het leger.

Deze vraag werd vervolgens ingewilligd door het regeerakkoord, dat stelt dat het leger zou moeten kunnen worden ingezet wanneer de Minister van Binnenlandse Zaken het dreigingsniveau 3 uitvaardigt, en ook op vraag van de burgemeester.

Einde november 2014 zei Minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon reeds voorstander te zijn van de oproep om het leger in te zetten "voor specifieke taken". Zijn argument: de militairen zijn opgeleid voor taken in het buitenland (bescherming van de luchthaven van Kaboel). We bevonden ons toen middenin een sociaal conflict en de parallel is dan ook verontrustend.

Het akkoord dat op 17 januari gesloten werd tussen de Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken en de Minister van Defensie bevat nog andere bepalingen over de aard van de tussenkomst van het leger, zoals:

- "Er kan geen directe tussenkomst zijn van het personeel van Defensie in situaties van sociaal of politiek conflict." (fysiek contact met manifestanten)
- "Als de capaciteit van de politie het vereist, zal het Ministerie van Defensie steun verlenen door deel

te nemen aan gemengde groepen politie-defensie.”

Bepaalde personen, meer bepaald bij de N-VA, kan het leger ook gebruikt worden in geval van sociale conflicten, zoals bij de acties van de foorkramers in Antwerpen of bij een eventuele blokkering van de haven.

Als dit mogelijk wordt, is de beperking dat een “directe tussenkomst” niet is toegestaan, in realiteit geen beperking.

In dat geval stellen zich ook andere vragen: kan een *indirecte* tussenkomst van het leger wel? Kan het leger tussenkomen bij de ordehandhaving gedurende politieke of sociale acties? Kan het leger volgens het akkoord bijvoorbeeld aanwezig zijn bij manifestaties, of zich posteren in de straten rond het voorziene parcours? Kan een tussenkomst met militair materieel?

Deze verschillende vragen worden niet door de wet en ook niet door het protocolakkoord behandeld, en het valt dus niet uit te sluiten dat er, in het geval van ‘harde’ sociale acties, door de regering of door bepaalde burgemeesters een beroep wordt gedaan op het leger, zoals tijdens de stakingen van ’60-’61.

Zodra deze uitzonderingsmaatregel de norm is geworden zal het ook mogelijk worden om het leger uit te sturen tijdens momenten van sociale of politieke spanningen. Een klimaat van angst kan aangewend worden om andere sociale bewegingen te bedwingen en om een sterke macht te installeren.

Zoals we reeds vermeldden in ons [opiniestuk](#), was Thatcher de eerste om deze techniek te gebruiken tegen de betogingen van stakende mijnwerkers. Er werden zelfs soldaten, van wie men blijkbaar dacht dat ze alvermogend waren, ingezet om de stakers te vervangen.

Conclusie:

Deze maatregel:

- **zorgt voor een permanent angstklimaat**
- **is illegaal**
- **is inefficiënt**
- **is duur**
- **kan tegen politieke en sociale actie gebruikt worden.**

Dit zijn voldoende redenen voor ongerustheid, en om zich te verzetten tegen de aanwezigheid van het leger op straat. **Ondersteun de campagne “Zonder soldaat-straat”!**